

Understanding the past to make sense of the future

Whānau and ākonga perspectives on early implementation of the Aotearoa New Zealand histories curriculum

He whakarāpopototanga | Executive summary

Nicola Bright, Rachel Bolstad, Georgia Palmer,
Keita Durie, and Alex Barnes

I kāhetitia ngā kiko marautanga hou hei ako i Aotearoa New Zealand's histories (ANZH) me Te Takanga o te Wā (TToTW) i te tau 2022, kia whakamahia e ngā kura i te tau 2023. E whai ana te whakaputanga o tēnei kiko marautanga i ngā kōkiri me ngā reo karanga o ngā mātanga tāhuhu kōrero, o ngā ākonga, o ngā kaiako me ngā tāngata o te motu mō te hia tau, kia pai ake, kia tōkeke kē atu hoki te whakaako o ō tātou kōrero, ō te motu katoa, me ō ngā rohe.

I whakatūria tēnei kaupapa rangahau kounga i te tau 2023 kia whāia ētahi kura e waru—ko te nuinga he kura arareo Ingarihi, me ētahi atu kura reo-rua, arareo Māori e toru—i a rātou e whakaterere ana i te whakatinanatanga o te marautanga. I whakawhirinaki tō mātou pūrongo o mua ki ētahi uiuinga mai i ētahi kaiarataki kura 50, me ngā kaiako mai i ō tātou kura rangahau e waru. E anga ana tēnei pūrongo ki ngā whakaaro me ngā wheako o ētahi ākonga 92, me ngā tāngata 52 mai i ngā whānau o ēnei kura.

I kōwhiria e mātou tēnei mea te tuakiri hei kūwaha tātari, inā hoki, ko ētahi atu rangahau kei te waitohu ka taea e te tuakiri—tae atu ki te takenga ahurea—te kawē i ngā whakaaro o te tangata ki te marautanga me ngā whakautu mō te marautanga Aotearoa New Zealand's histories, tae atu ki ā rātou kōrero mō aua kiko (Dam, 2022; ERO, 2024; MacDonald & Kidman, 2022; O'Malley & Kidman, 2018; Yukich, 2021). I whakamahia e mātou ētahi momo rōpū tuakiri e rua mō tā mātou tātaritanga. Kei roto i te kāhui tuatahi (Māori) ko ērā tāngata e kī ana he Māori rātou, ā, ka piri hoki pea ki ētahi atu momo iwi. Kei roto i te rōpū tuarua (tauīwi) ko ngā tāngata kāore e kī ana he Māori rātou, engari e kī ana he Pākehā, he Moana-nui-a-Kiwa, he Āhia hoki rātou, me ērā atu tuakiri katoa.

Te hira o te ako i ngā tāhuhu kōrero o Aotearoa

Mō te nuinga, i te rata ngā ākonga me ngā whānau i uia e mātou mō te ako i ANZH me Te Takanga o Te Wā i roto i ngā kura. Ki ngā ākonga, he mea taketake ēnei akoranga hei whakapakari i ngā tuakiri takitahi, tuakiri ā-rōpū hoki (tae atu ki te tuakiri ā-motu), te tūhono ki ngā pūrākau tuku iho, te whakapakari me te tiri i te mātauranga ahurea, te noho mārama ki ngā tau o mua, te noho mōhio hoki i ēnei rā tonu, me ngā rā kei mua.

He rite tonu ngā whakaaro i tāpaetia mai e ngā whānau, ki a rātou he painga nui ka puta ki ngā ākonga, ki ō rātou whānau me ngā hāpori whānui kē atu, tae atu ki ngā hapū me ngā iwi. Ahakoa Māori, ahakoa tauīwi, he tini ngā tāngata i uia mai i ngā whānau i tūhono i ngā akoranga tāhuhu kōrero ki ngā whāinga wāhi ki te ako i te reo me te mātauranga Māori—ēnei katoa he wheako kāore i wātea ki te tini o rātou me ō mua whakatupuranga i te kura. He tini rātou i kī, hei ara te akoranga o ā rātou tamariki mō ngā tāhuhu kōrero mō te whakapiki i te mōhiotanga, i te māramatanga me te toiora o te whānau katoa.

He maha ngā whānau i whakaae, he hira tonu te ako i ngā tāhuhu kōrero o te rohe, ā, he mea nui ki a rātou te tuituinga o ngā kura ki te hapū me te iwi, hei kaupupuru o ēnei tāhuhu kōrero. Rite tonu ki ngā ākonga, ki te titiro a ngā whānau mā te mōhio ki ngā tāhuhu kōrero ka mārama kē atu te hāpori ki ngā take pāpori o ēnei rā, me ngā whakaaro huhua mō ngā take o te ao. Ko ētahi i aro ki te hira o te ako i ngā tāhuhu kōrero ā-iwi, ā-nohonga whenua mai hoki hei ara tautoko i ngā mahi o ēnei rā ki te whakahoki i te toiora o te whenua me te taiao.

Te ako i ngā tāhuhu kōrero i te kura

I whakamāramatia e ngā ākonga i ngā kura tuatahi, kura tuarua hoki te huhua o ngā kaupapa tāhuhu kōrero i te ākona e rātou. He maha ngā ākonga kura tuatahi i ako i ngā kōrero mō ngā wāhi o te takiwā, me ngā pūrākau. I arotahi anō te tini ki Te Tiriti o Waitangi, puta noa i ngā kura tuatahi, tuarua hoki, otirā, he hōhonu kē atu te ruku a ngā ākonga kura tuarua ki ngā mahi i kitea i mua atu, i muri mai hoki i 1840, me tā rātou tūhura i ngā whakaaro rerekē o te katoa mō Te Tiriti o Waitangi me ngā tāhuhu kōrero mō te nohonga mai o te manene.

Ahakoa i piri tata ētahi whānau ki te kura me te akoranga o ā rātou tamariki, i whai wāhi rānei ki te whakatinana i te marautanga, arā anō ētahi he whāiti kē iho te mātauranga mō ngā kiko i akona i roto i Aotearoa New Zealand's histories. Ko ētahi whānau i kī i te tino whakapono rātou, i te māia hoki ki te tautoko i ō rātou kura. Arā anō ngā whānau i kī, kia kaha kē atu te tiri me te whakawhiti kōrero a ngā kura mō tā rātou mahi whakatinana i te whakaakoranga o Aotearoa New Zealand's histories.

Ko ngā akoranga tāhuhu kōrero i te kāinga me ngā horopaki hāpori whānui kē atu

I te ako ētahi ākonga i ngā tāhuhu kōrero nā ō rātou whānau i tuku iho i te kāinga, tae atu ki ō rātou tāhuhu kōrero ā-whānau, ā-ahurea, me ngā mahi a ō rātou tūpuna anō hoki. I waitohu ētahi ākonga i ngā mema o ō rātou whānau hei kaupupuru mātauranga mō ngā tāhuhu kōrero, hei tangata rānei i tino whakapiri ki tō rātou akoranga kura mō ngā tāhuhu kōrero. I tiria hoki ngā kōrero arohaehae, uaua, whakamamae hoki i roto i ētahi whānau, tae atu ki ngā wheako kikokiko mō ēnei āhuatanga.

I tautoko te nuinga o ngā whānau i te whakaurunga o ngā tāhuhu kōrero ā-rohe, ā-iwi hoki ki ngā kura, tae atu ki ngā tāhuhu kōrero o ērā atu iwi, hāpori hoki whai piringa ki ō rātou rohe. I kī ngā whānau ka taea te whakawātea i ngā whakawhiti kōrero, te tomo ki ngā rauemi, me ngā whāinga wāhi kia pai ai tā rātou āwhina, tautoko hoki i te whakaako me te ako i ngā tāhuhu kōrero, me ka whakaute ēnei i te wā ka pau, me ngā pūkenga o te tangata.

Ngā mea ka taea te whakapai ake - he whakaaro ākonga

I āta whakaae ngā ākonga ki ngā wero me ngā whāinga wāhi o te ako i ngā tāhuhu kōrero. Ahakoa he ngahau te ako i ngā tāhuhu kōrero ki te nuinga o te hunga i uia e mātou, i whakaaro rātou, i te ātete pea ētahi ākonga nā te korenga e whai hononga whaiaro ki ngā kiko, ngā whakaakoranga ngoikore, tae atu pea ki ngā kare ā-roto uaua, pēnei i te motukanga, te whakamā rānei. I tiria e rātou ētahi rautaki whai whakaaro hei turaki i ēnei maiaro, tae atu ki te whakatauiria i ngā painga o te hanga ngātahi i te mōhiotanga, te whakatenatena i te whakawhiti noa i te kōrero, me te tūhono i ngā ākonga ki ō rātou tāhuhu kōrero ake i te tuatahi, hei ara e mōhio ai rātou ki ngā tāhuhu o ētahi tāngata kē atu. E noho ai te akoranga hei mea whakahiamo, ki ngā ākonga, me haere ngā akoranga tikanga tini, ngā ara hohe, auaha hoki, ngā haerenga ki ngā wāhi whakamere, me ngā kaikōrero manuhiri. He mea tino nui ki ngā ākonga kura tuarua ngā kaiako tino matatau ki ō rātou tāhuhu kōrero, matatau hoki ki te tūhono ki ngā ākonga.

Kupu whakamutunga

I whakaotingia tēnei pūrongo i mua i te putanga o te tuhinga hou o te wāhanga ako Pūtaiao Pāpori, e wātea nei kia tukua ki te iwi nui tonu i ngā maramatanga whakamutunga o 2025. Nā runga i ngā kaupapa hou kua tāpaetia mai, kia “whakatūtikitia anō” ngā tāhuhu kōrero o te marautanga, te āhua nei me whakatau take mō ngā āhuetanga ka puritia, ka tangohia rānei, ka tāpiritia rānei, ka whakaraupapatia anō rānei, kia tutuki ai tēnei whāinga. Ahakoa e kōrero ana ngā puka akoranga tāhuhu kōrero i ētahi ariā whai take pēnei i te “hiranga i roto i ngā tāhuhu kōrero” me te “māramatanga ki ngā tāhuhu kōrero” hei paearu pea e pāunatia ai ēnei whakatau, kei ngā pukapuka nei hoki ngā ara e uru ai te ao tōrangapū me te mana taketake ki roto i ngā taukumekume mō te whiringa, ko ēhea ngā āhuetanga o ngā tāhuhu kōrero e tika ana kia whakaurua, ērā rānei kia whakaraupapatia ki mua i roto i te akoranga kura.

Tērā pea mā te nuku ki tētahi marautanga whāiti kē atu mō ngā kiko hei whakaako, āhea hoki whakaako ai, ka taea pea te turaki ngā taupatupatu o mua i roto i te whakaako me te ako i tō tātou tāhuhu kōrero, mā te tautoko i ngā kaiako me ngā kura kāore anō kia pakari, kāore tonu hoki i te hiahia ki te whakaako i ēnei tāhuhu kōrero. Ahakoa tērā, e tū tonu ana te tūraru, ki ākina ngā kaiako me ngā ākonga kia whakatutuki i ngā hiahia o te kapinga kiko i roto i tētahi marau kōpā, ka heke iho pea te tūhura i ngā tāhuhu kōrero ā-rohe matahuhua. Nā runga i ngā tohe roa kia whakapakaritia te hōhonu me te aronga ki ngā tāhuhu Māori me ngā tāhuhu kōrero o Aotearoa mō te nohonga whenua hou e te manene i roto i ngā akoranga kura, ko tō mātou tūmanako ia kia tino kitea, kia tino tautokona hoki ēnei āhuetanga o ō tātou tāhuhu kōrero i roto i te marautanga ina whakahoutia.

Te pūrongo: Bright, N., Bolstad, R., Palmer, G., Durie, K., & Barnes, A. (2025). *Understanding the past to make sense of the future: Whānau and ākonga perspectives on early implementation of the Aotearoa New Zealand's histories curriculum*. New Zealand Council for Educational Research. <https://doi.org/10.18296/rep.0082>